

225. H. 739. H. an. MED. HAL. 4, 38. Gegens. स्त्रीत्व MBh. 13, 542. पत्स्वयं कर्मणा किञ्चित्पालमाप्नोति पूरुषः। प्रत्यस्तमेतल्लोकेषु तत्पौरुषमिति स्मृतम् ॥ 3, 1219. 4, 1267. 13, 2292. M. 7, 102. 159. BHAG. 7, 8, 18, 25. HARIV. 10197. 10325. 11109. °काम Ind. St. 3, 299, 1 v. u. देवमेव परं मन्ये पौरुषं तु निरर्थकम् R. 1, 58, 22. 6, 37, 12. JĀG. 1, 348. MBh. 13, 1982. Spr. 65. 471. 648. 2437. 2835. इत्यस्ति त्वय देवस्य पौरुषं पुरुषस्य च R. 2, 23, 19. RAGH. 8, 28. 15, 28. VARĀH. BRH. S. 104, 61. KATHĀS. 13, 5. 27, 172. VID. 133. 321. PRAB. 5, 3. 30, 13. BHĀG. P. 2, 7, 9. UGĒVAL. in der Einl. zu UNĀDIS. 7. Gewalt im Gegens. zu बुद्धि Verstand KATHĀS. 33, 182. 158. विनयपौरुषैः R. 1, 19, 25. पौरुषैः BHĀG. P. 8, 21, 20. — b) Manneslänge TRIK. 3, 3, 438. H. 600. Sch. VARĀH. BRH. S. 53, 35. — c) Generation. दश ° ÂCV. ÇR. 2, 12. त्रिपौरुषश्चापि निधिर्निलो नामैष त्रायते MĀRK. P. 68, 41. त्रिपौरुषी Schol. zu KĀTJ. ÇR. 680, 3. — d) der männliche Same H. 630. H. an. MED. — e) das männliche Glied SUÇR. 1, 17, 12. 264, 4. — f) Sonnenzeiger H. 600. Sch.; vgl. नर, नर. — Vgl. निष्पौरुष.

पौरुषमेधिक adj. von पुरुषमेध ÇAT. BR. 13, 7, 4, 8. KĀTJ. ÇR. 21, 2, 10. ÇĀNKH. ÇR. 16, 15, 7. 9.

पौरुषविधिक adj. = पुरुषविध menschenartig: घट्ट, कर्मन् Nib. 7, 6. 7. Gegens. अपुरुषविध.

पौरुषासकिन् m. pl. die Schule des Purushâmsaka gaṇa शौनकादि zu P. 4, 3, 106.

पौरुषाद (von पुरुषाद) adj. Menschenfressern eigen: कर्मन् HARIV. 3815.

पौरुषिक (von पुरुष) m. ein Verehrer des Puruṣha: महु° BHĀG. P. 1, 14, 36. 2, 1, 10.

पौरुषेय (von पुरुष) 1) adj. f. ई vom Menschen kommend, unter Menschen geschehend u. s. w. P. 5, 1, 10. H. an. 4, 226. MED. j. 122. क्रविस् RV. 10, 87, 16. AV. 7, 103, 1. वध 1, 30, 1. 19, 20, 1. VS. 15, 15. गृम् 21, 43 (VS. PRĪT. 4, 150). RV. 7, 4, 3. मृत्यु AV. 10, 3, 49. आधि MBh. 5, 2645. अ° अर्ति SHARV. BR. 2, 10. मन्वादिस्मृतयश्चापौरुषेयाः nicht von Menschen herführend, verfasst Muir, ST. II, 190. MADHUS. in Ind. St. 1, 14, 5. von der Seele kommend: बोध Schol. zu KAP. 1, 88. 101. 102. m. = समूह oder संघ, वध H. an. MED. = पुरुषस्य पदात्तरम् MED. Die ersten Bedeutungen beruhen auf einem Missverständniss der Worte PATAÑGALĪ's zu P. 5, 1, 10: पुरुषाद्वधविकारममूक्तेनकृतेधिति वक्तव्यम्. — 2) m. Miethling, Tagelöhner (= वैतनिक) VJUTP. 97. SADDH. P. 4, 9, a. — 3) n. Menschenthat, Menschenwerk: पौरुषेयात्र देवात् AV. 4, 26, 7. 10, 3, 4.

पौरुषेयत्व (von पौरुषेय) n. das Herrühren von Menschen, menschlicher Ursprung: वेदस्य Schol. zu ĠAIM. 1, 26. 28.

पौरुष्य (von पुरुष) 1) adj. zum Puruṣha in Beziehung stehend: ज्ञान VS. PRĪT. 8, 86. — 2) n. = पौरुष 4, a. MĀRK. P. 125, 10. Hier aus metrischen Rücksichten gewählt.

पौरुक्ष्मन् (von पुरुक्ष्मन्) n. N. verschiedener Sāman Ind. St. 3, 223. PANKAV. BR. 14, 9, 28. LĀTJ. 7, 3, 15.

पौरुक्ष्त्वा (von पुरुक्ष्त्वा) adj. Indra gehörig: वज्र ÇĀK. 48.

पौरुषत्व 1) adj. dem Puruṣhas eigen: वृत् MBh. 8, 1866. — 2) m. patron. ÂCV. ÇR. 12, 15. पौरुषत्व PRAVARĀDHJ. in Verz. d. B. H. 60, 7.

पौर्य adj. von पू gaṇa सञ्च्यदि zu P. 4, 2, 80.

पौरिगव (von पुरोगव) m. Aufseher in einem fürstlichen Hofhalt, insbes. über die Küche AK. 2, 9, 27. H. 722. HAL. 2, 276. MBh. 3, 10843. 12352. 4, 28. 84. 15, 614. HARIV. 8440. fg. RĀGA-TAR. 7, 1493. Fast immer im pl. gebraucht.

पौरिडाश adj. von पुरोडाश ÇAT. BR. 6, 8, 4, 1. = पुरोडाः शीलमस्य gaṇa कृत्तादि zu P. 4, 4, 62. m. ein den P. begleitender Mantra P. 4, 3, 70; vgl. SIDDH. K. zu der Stelle.

पौरिडाशिक adj. (f. ई) von पुरोडाश P. 4, 3, 70. Schol. zu KĀTJ. ÇR. 138, 11.

पौरिधस 1) m. patron. von पुरोधस् Verz. d. B. H. 54, 2 v. u. SĀMŠK. K. 193, a, 9. — 2) n. das Amt eines Purohita BHĀG. P. 6, 7, 36.

पौरिभाग्य (von पुरोभागिन्) n. Missgunst ÇĀK. 89, 5. ऐन्द्रिः किल नखैस्तस्या विददार स्तनौ द्विजः। प्रियोपभोगचिक्षेपु पौरिभाग्यमिवाचरन् ॥ RAGH. 12, 22.

पौरिगवस s. u. पौरिगवस.

पौरिहित adj. f. ई einem Purohita entsprechend gaṇa मक्षिष्यादि zu P. 4, 4, 48. vom P. kommend: वचम् MĀRK. P. 126, 18.

पौरिहितिक m. metron. von पुरिहितिका gaṇa शिवादि zu P. 4, 1, 112.

पौरिहित्य 1) adj. zum Geschlecht eines Purohita gehörig ÂCV. ÇR. 1, 3. — 2) n. oxyt. das Amt eines Purohita P. 5, 1, 128. KAUC. 17. MBh. 1, 675. 6918. fg. 14, 116. Spr. 1441. VID. 87. KATHĀS. 34, 116. RĀGA-TAR. 3, 443. BHĀG. P. 6, 7, 34. 35. 7, 5, 1. 9, 18, 25. SĀJ. zu RV. 3, 33.

पौर्णर्द्व n. so v. a. पूर्णर्द्व. रात्र्या विवासे पौर्णर्द्व जुहुयुः ÂCV. ÇR. 2, 15. 9, 2.

पौर्णमास (von पूर्णमास) 1) adj. f. ई auf den Vollmond bezüglich, dazu gehörig, dabei üblich, damit versehen P. 4, 2, 35. VĀRTI. 2. gaṇa संधिवेलादि zu P. 4, 3, 16 (von पौर्णमासी abgeleitet). हविस् AIR. Ba. 1, 1. TBh. 3, 7, 4, 4. ÇAT. BR. 1, 6, 2, 6. 12, 3, 5, 4. संध्या GOBH. 1, 5, 2. रात्रि 4, 5, 22. KĀND. UP. 5, 2, 4. निशा N. 16, 11. R. 5, 21, 14. — 2) m. n. Vollmondsfeier AK. 2, 7, 47. H. 823. an. 4, 329. MED. s. 57. वृषभं वाजिनं व्यं पौर्णमासं वज्रामहे AV. 7, 80, 2. ÇAT. BR. 1, 6, 3, 15. 2, 5, 2, 48. 6, 2, 3, 19. 11, 1, 3, 2. KĀTJ. ÇR. 16, 1, 5. LĀTJ. 10, 16, 1. M. 4, 25. 6, 9. MBh. 1, 918. 3, 14187. 14206. 15410. 9, 2884. 13, 6520. R. GORR. 1, 34, 25 (33, 24 SCHL.). BHĀG. P. 7, 15, 48. BHAVISHJA-P. in Verz. d. Oxf. H. 30, 6, 7. Schol. zu P. 2, 4, 4. °धर्म KĀTJ. ÇR. 5, 4, 3. adj. 6, 10, 17. पौर्णमासवत् KĀTJ. ÇR. 4, 7, 11. 2, 44. — 3) n. Vollmondstag KĀTJ. ÇR. 13, 1, 3. GOBH. 1, 1, 14. MBh. 13, 7386. Schol. zu KĀTJ. ÇR. 25, 7, 5. — 4) f. ई Vollmondsnacht, Vollmondstag AK. 1, 1, 3, 7. H. 149. H. an. MED. यः परमो विकर्षः सूर्यचन्द्रमसोः सा पौ° GOBH. 1, 5, 7. AV. 7, 80, 1. 4. TS. 1, 6, 9, 1. 2, 2, 1. 3, 4, 9, 6. ÇAT. BR. 1, 2, 2, 4. 2, 4, 4, 7. 15. 6, 3, 11. 6, 2, 2, 17. 11, 1, 1, 7. मार्गशीर्षी ÂCV. GRHJ. 2, 3. 1. चैत्री ÇĀNKH. GRHJ. 4, 19. GOBH. 3, 3, 17. °विकार ÇĀNKH. ÇR. 1, 16, 12. °दीक्षा LĀTJ. 9, 5, 1. 10, 11, 1. पूर्वा, उत्तरा KĀTJ. ÇR. 2, 1, 1. ÇĀNKH. ÇR. 3, 8, 9. 13, 3. 15, 3. NIR. 11, 29. AIR. BR. 7, 11. °सुत्य KĀTJ. ÇR. 15, 9, 20. — M. 4, 118. 114. 128. MBh. 13, 837. HARIV. 10241. P. 4, 2, 21. SŪRJAS. 4, 7. VP. 225. MĀRK. P. 100, 18. Am Ende eines adv. comp. °मासि und °मासम् P. 5, 4, 110. VOP. 6, 68. — 5) m. patron. SĀMŠK. K. 193, a, 1. ein Sohn Marīkī's von der Sāmbhūti VP. 82. MĀRK. P. 52, 19. N. pr. eines Fürsten der Āndhra-Dynastie BHĀG. P. in VP. 472, N. 42.